

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretiček. Naročnina letna 60 Dln na brezposelnost 80 Dln. Članil sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok poseba. Polt. šak. rač. 11.153. Telefon 3173

Trdno naprej

Na Oplencu v junaški Šumadiji, ki je zibelka naše svobode, so položili k večnemu počitku Viteškega kralja Zedinitelja, našega največjega učitelja in prosvetitelja.

Mnogo neuresničenih idealov, nedovršenih osnutkov in započetega dela je ostalo tostran groba, kajti mnogo, mnogo prezgodaj je usoda pretrgala nit Njegovega življenja. — Podli zločinci so posegli vmes ravno v trenutku, ko je prihajal v zavezniško državo kot nosilec ideje miru in sprave med narodi. — Sredi dela, sredi idealno zasnovanih načrtov je moral prenehati, in Njegovo telo je leglo k večnemu počitku. —

Umrl je kralj, a njegovo započeto delo se mora nadaljevati. Za enotnost in nerazdružljivost domovine, za nedotakljivost in veličino Jugoslavije se moramo oprijeti resnega dela prav vsi, a v prvi vrsti je poklicano učiteljstvo, da daje pobudo, da usmerja vse delo in vsa prizadevanja širših plasti našega naroda, da bodo vsa prizadevanja, da bo vse delo usmerjeno le v korist celokupnega naroda in države.

Zavedati se moramo, da so nameravali zločinci s smrtnim strelom na kralja Mučenika, zadati tudi smrtni udarec naši združeni domovini, naši narodni slogi in srečnemu razvoju jugoslovanskega naroda. Izdajalcem naroda je vse to trn v peti, ker složna domovina ni pravo torišče za njihova podla početja. Toda s svojim blaznim činom so dosegli ravno nasprotno od onega, kar so želeli. Niso razdvojili države, niso zaneli nemirov med narodom, marveč je bila ravno ta največja nesreča, ki nas je doletela, povod, da se je narod tesneje združil in se še z večjo vnemo oprijel složnega dela za skupne interese.

Narod je dokazal, da se zaveda težkega položaja in je v največji discipliniranosti izkazoval najprisrčnejše izraze svoje iskrene ljubezni do kralja in domovine. Enodušno je obsojal zločin in s tem prekrizal vse podle načrte zahrbtnih atentatorjev.

Izgedalo je, kot, da je morala priti na nas tako težka preizkušnja, tako strašna nesreča, da je združila in tesneje povezala ves narod. Toda ni tako, narod je v jedru zdrav, v bistvu složen in je bila težka nesreča le povod, da je mogel pokazati svoja globoka čustva najiskrenejšega rodoljubja.

Sloga in discipliniranost naroda v najtežjih trenutkih, je za učiteljstvo najboljši dokaz, da sloni njegovo šolsko kakor tudi izvenšolsko delo na pravi podlagi. Toda ravno to nam mora biti pobuda za nadaljevanje tega dela in sistematično vzgajanje zdravega in odgovornega naroda, ki bo tudi v bodoče dorastel vsem težkim nalogam. Resni časi narakujejo resno in stvarno delo. Zaradi tega se učiteljstvo ne sme zadovoljiti zgolj z dejstvom, da je narod sedaj dokazal, da je zmogel discipline in da je prežet najiskrenejšo ljubezni do kralja in domovine. Vse te lastnosti povečavati in utrjevati, to bodi naša naloga tudi v bodoče.

Umrl je kralj, toda zapustil nam je svoje nedovršeno delo in svoje neuresničene ideale. — Njegovo delo je bilo posvečeno nedeljivi, močni in složni Jugoslaviji — in veličini domovine naj bo namenjeno vse naše delo in vsa naša stremjenja. Pot nam je začrtal že veliki naš pokojnik.

»Zarišče prosvete« moramo postati prav vsi, žarišče one prave prosvete in prosvetnega dela, ki ustvarja med narodom pravo iskreno rodoljubje. Za to nam ne zadostujejo samo besede, marveč je potrebno resno in stvarno delo, v korist naroda. Le delo more ustvariti pravo razpoloženje med narodom, more pa ustvariti tudi trdne gospodarske temelje, ki so najtrdnjša opora in najsolidnejša baza pravega konstruktivnega nacionalizma. Vse prosvetno delo mora ustrezati potrebam naroda, da bo med njim obradilo oni sad, ki ga vsi najiskreneje želimo. Narod je temelj države in ta temelj naj postaja od dne do dne močnejši.

Učiteljstvo je bilo in hoče tudi ostati »stebel jugoslovanskega nacionalizma«. S svojim neumornim delom v šoli in izven nje smo med narodom ustvarjali trdne temelje pravemu, konstruktivnemu nacionalizmu. Tudi v preteklosti nismo ostajali pri besedah, marveč smo z delom bodrili in z delom vzgajali narod. S konstruktivnim in gospodarskim delom je postavljalo učiteljstvo najmočnejše temelje pravemu nacionalizmu. In v bodoče hoče še z večjo vnemo nadaljevati delo, ki je najboljša osnova za vzgojo naraščaja in tudi širših plasti našega naroda k pravemu in iskrenemu domoljubju. Nič manjša ni danes potreba po tem delu, pač pa se nam odpirajo novi pogledi, nastajajo nove naloge. Verni tradiciji svojega stanu, se moramo ravno v

teh resnih trenutkih, oprijeti stvarnega dela, ki je osnova in temelj vsem najmočnejšim oporam naše mile Jugoslavije.

ln danes, ko nam je stalno pred očmi oporoka blagopokojnega kralja »Čuvajte Jugoslavijo!«, se moramo še krepkeje oprijeti jasno začrtane poti: Z delom za narodove koristi k ustvarjanju pravega in konstruktivnega nacionalizma.

Še eno nam bodi smernica pri našem bodočem delu: »Pobuda za vsa lepa stremjenja v bodočnosti Jugoslavije.« — Mnogo misli, mnogo idej je zapopadenih v tem enem samem stavku. Toda ako bomo delali le za eno, ako bomo popolnoma uresničili med narodom le eno, tedaj smo ustvarili bazo, na kateri se razvije vse stvarno in resno delo v korist naroda in države, na kateri se uresničujejo vsa lepa stremjenja v razvoju našega naroda. — Sloga popolna sloga in pravo bratstvo naj zavladata med narodom. Le bratstvo more biti prava in resnična osnova za vsa lepa stremjenja, ki so namenjena celokupnemu našemu narodu.

Ravno v najtežjih trenutkih, ki jih je preživljal naš narod, v najžalostnejših dneh, ki jih je morala pretrpeti naša država, je po-

kazalo naše ljudstvo, da ima najsolidnejšo podlago za najiskrenejša domorodna čustva. To je spoznanje, ki nam bodi vodnik pri bodočem delu.

Učiteljstvo se bo v bodočnosti temeljiteje posvečalo delu za bratstvo in složno sodelovanje med narodom. Najlepši vzor za to delo ima v Njem, ki je položil svoje življenje na oltar domovine v trenutku, ko se je bližal končnemu cilju na svoji poti kot glasnik sloge in bratstva med narodi. Najbolje bomo sledili njegovemu vzgledu, najbolje se približali njegovim idealom, če uresničimo med lastnim narodom najtrdnjšo slogo in najiskrenejšo bratstvo.

V službi domovine se je pokazalo učiteljstvo vedno kot veren izvrševalec svojih dolžnosti. Domovina nam nalaga, da služimo narodu in državi. In v resnih časih moramo biti toliko bolj na svojem mestu, biti narodu sodelavci in ga utrjevati v njegovih najplemenitejših čustvih. — Ne bo novo delo — le svoje doseganje delo moramo prilagoditi novim zahtevam domovine. — Z delom, z resnim in složnim delom bomo krepili temelje svoje države, s tem delom bomo čuvali Jugoslavijo! —ž.

Kako sodijo visoke osebnosti o jugoslovanskem učiteljstvu

I.

Naš stan je velikega pomena za jugoslovansko misel in stabilnost domovine. V potrdilo tega služijo spodaj navedena pisma, misli in želje velikih ljudi, naslovljene jugoslovanskemu učiteljstvu.

»Jugoslovanski učitelji, prežeti ljubezni do svojega naroda in svojega težavnega a vzvišenega poklica, so graditelji narodove duše, njegove nacionalne zavesti in kulture.

Da bo popolnoma ustrezalo željam in nadam, ki jih vanje polagata njihov kralj in narod, mora biti jugoslov. učiteljsko združenje, ki združuje vse sedanje in bodoče jugoslovanske učitelje, žarišče prosvete, stebel jugoslovanskega nacionalizma in pobuda vsem lepim stremljenjem v bodočnosti Jugoslavije.«

Na Bledu, 20. avgusta 1931.

ALEKSANDER, s. r.

II.

K pripombam g. poslanca, ki se tičejo učiteljstva vardarske banovine, češ, da je njihov etični nivo zelo problematičen, dovolite mi, da spregovorim iz lastnih izkušenj nekaj besed o učiteljstvu sploh. V naši državi je približno 25.000 učiteljev (ic). Sem že nad pol leta v resoru ministrstva prosvete in sem imel dovolj priložnosti prepričati se,

da pošiljajo našiljudje zelo mnogo anonimnih prijav proti učiteljstvu. Ampak kljub vsemu temu vam na svojo besedo izjavljam, da do danes ni bilo niti enega primera, ki bi ga morali obsoditi. Izjavljam vam, da pri tako velikem številu učiteljstva ni bilo niti enega primera, da bi se kak učitelj kakorkoli pregrešil proti etičnim načelom svojega življenja. Zaradi tega lahko izjavim, da stoji naše učiteljstvo na taki moralni višini, da smemo biti na to celo ponosni. (Splošno odobravanje in aplavz v narodni skupščini.)

(Narodna skupščina 1932.)

Dr. Radenko Stanković, s. r.

III.

Francoska delegacija, ki se je pod vodstvom predsednika g. Lebruna udeležila pogreba Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, se je vračala domov preko Rakeka. Ker se je vlak tu nekaj časa ustavil, je izstopil maršal g. Petaïn in v razgovoru z učiteljem tov. Keničem izjavil:

»Divim se vaši mladini, ki je tako lepo in domoljubno vzgojena in se tako lepo obnaša.

Prosim Vas, povejte mladini in vsemu učiteljstvu, da Vas ima Francija rada in vas spoštuje.

Obenem jim izročite za vso nam izkazano ljubezen najiskrenejšo zahvalo.«

Delo Jugoslovanskega učiteljstva je rodilo nesluten uspeh

Za nami so dnevi neizreklije in nepopisne tuge in bolesti, ko smo izgubili na tako tragičen način svojega največjega učitelja, Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Rana, ki je bila storjena našemu narodu in državi s strelom nečloveškega morileca v Marseilleu, bo ostala še dolgo odprta in nezaceljena.

Kadar je pa tuga največja, bolest najtežja, takrat človek ne najde besed, da bi dal izraza svojemu čustvu, ki mu trga dušo. Takrat onemi v vzdihih in solzah. Če pa more sploh kaj vplivati blažilno na človeka v tako težkih trenutkih, je to edino sočuvstvanje. In kakor je narod sočuvstvoval globoko in iskreno s kraljevo rodbino, prav tako iskreno in globoko je sočuvstvoval ves kulturni svet z našim narodom v teh dnevih tuge in žalosti.

V teh težkih dnevih, ko je naš narod onemel od groze in bolečine, so bile oči vsega sveta uprte na nas. In ko je videl, kako tesne in nerazrušljive vezi spajajo narod in kraljevo rodbino, se je čudil. To vendar

ni tista Jugoslavija, o kateri so se razširjale zunaj v svetu vesti, da živijo bratje v večnem prepriju in komaj čakajo, da gredo narazen! — Zunanji, zlasti nam neprijazni svet, se je še-le sedaj prepričal na lastne oči, kako enotni in zaradi tega tudi kako močni smo. Prepričal se je, da naša država ni mika-ka umetna tvorba, kakor so o njej govorili naši škodljivci in neprijatelji, ampak da je docela naravna zveza bratov iste krvi in iste duše, ki sega tako globoko v ljudstvo, da bi jo bilo neobhodno potrebno celo ustvariti, ako bi še ne obstojala.

To je velik nauk, velika pridobitev izza teh težkih dni, ko je bila žrtvovana naša največja žrtev na oltar domovine.

Pa ne samo tujci, tudi mi sami smo našli in se zavedli ob teh tragičnih dnevih samega sebe, svoje moči in veličine. Zakaj ni je države v zgodovini in je tudi še ne bo tako kmalu, v kateri bi sličen dogodek tako trpko in v dno duše pretresel vse sloje brez razlike stanu, vere in govornice, kakor se je to zgodilo

pri nas. Zato so bile docela upravičene besede angleškega admirala Fisherja, ko je prisostvoval pogrebni svečanostim v Splitu in videl splošno in globoko žalost, da se da na svetu vse organizirati in ustvariti umetno, a kaj takega je nemogoče. To mora privreti le iz dna duše, ki je resnično taka, kakor se kaže na zunaj.

Za nas učitelje in vzgojitelje je silno zanimivo psihološko dejstvo, kako je bilo mogoče v tako razrvani povojni dobi tekom petnajstih let ves narod tako prepoznati z domovinsko ljubeznijo in z ljubeznijo do vladarske hiše, kakor se je pokazal in dokazal ravno v teh dnevih velike tragike.

Res je, da kri ni voda in smo vsa tri plemena našega naroda istega rodu in istega jezika. A pomisliti moramo, da nas je zgodovina že pred več nego tisoč leti ločila in smo živeli razkosani pod tuji in bili vzgojevani v drugi miselnosti, ki je bila diametralno nasprotna našemu mišljenju in čuvstvom. In ta miselnost in to čuvstvanje se je vcepiljalo našemu narodu rod za rodom skozi sto in stoletja. Pa je vsa ta prisiljena in umetna navlaka zginjala, da ni več ne duha, ne sluha o njej. Ravno nasprotno. Tekom kratkih in težkih povojnih petnajst let je zajela prava in naravna ljubezen do nove domovine in vladarja vse sloje in je pognala v dušah in srcih vseh državljanov tako globoke korenine, da jih ne more več izruvati nobena sila na svetu. Da misel skupnosti in državljanska zavest, kakor tudi ljubezen do vladarske hiše, se je globoko ukoreninila celo pri vseh slojih državljanov, tuje krvi in jezika v teh kratkih letih. Tudi to so pokazali in dokazali tujemu svetu in nam samim ti težki in usodni dnevi.

Gotovo je, da je k temu največ pripomogla izvanredna osebnost velikega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, ki je z neprimerno ljubeznijo in preudarnostjo gradil novo državo. On je bil največja in najmočnejša vez, ki je spajala vse državljane brez razlike na preteklost, pleme, vero in jezik. Da, ta vez je bila tako močna in jaka, da je ne more nihče razrušiti niti sedaj ne, ko je preminul on sam. On je res ustvarjal čudeže.

Kljub temu pa je ostalo še mnogo drobnega in tudi napornega dela pri ustvarjanju nove miselnosti, novega čuvstvanja zlasti pri onem delu naroda, ki je bil skozi dolga stoletja iztrgan iz prvotne skupnosti in je preživljal to dobo v suženjstvu. To veliko in naporno delo so še ovirale skoraj nepremostljive težkoče, ki jih je rodila vojna in povojna doba, ko je vrgla tako rekoč ves svet iz tečajev.

In vse to velikansko delo je v veliki meri opravilo v kratkih petnajstih letih jugoslovansko učiteljstvo, ki je graditelj narodne duše, njegove nacionalne zavesti in kulture, kakor je zapisal sam veliki pokojnik že pred tremi leti. Morda se teh resničnih besed nismo takrat zavedali v polnem obsegu. V prenešanem delu in žrtvovanju nismo imeli dokaza, kako daleč je nam to delo za domovino in državo že uspelo. Zato smo bili često malodušni in smo zaradi vsakdanjih novih težkoč in nepriklj dvomili o uspehu svojega dela med mladino in narodom. — A v ravnokar minulih težkih dneh se je pokazal uspeh požrtvovalnega dela jugoslovanskega učiteljstva v taki luči, da je zastrmel svet in obstal kakor pred čudežem. Sami vsega tega nismo toliko opazili, ker smo bili preveč skrušeni po nerazumljivem udarcu usode. Pri ti so morali drugi, ki so ob tej priliki opazili uspeh našega truda pri ustvarjanju jugoslovanske miselnosti in čuvstvenosti in v obdobju priznali to razveseljivo dejstvo. In če je prišlo to priznanje od svetovno priznane avtoritete, kakor je to francoski maršal Petaïn, smo na to lahko upravičeno ponosni.

Tega dejstva ne poudarjamo morda iz kakega bahaštva. Saj se zavedamo tudi pri tem, da smo storili le svojo dolžnost, katero nam nalaga domovina in kralj v tako resnih časih. Da pa smo dosegli take uspehe, katere občudujejo celo inozemske avtoritete, je dokaz, da smo vršili svojo dolžnost v polnem obsegu in s tisto veliko ljubeznijo do države, ki je naša domovina, katera je bila velikemu pokojniku v življenju zvezda vodnica. Zato smo ponosni na te svoje uspehe in ponosni na priznanje maršala Petaïna!

Ti uspehi in to priznanje pa nam bo obenem bodrilo, da bomo svoje delo pri mladini in med narodom še poglobili in stopnjevali do najvišje točke. In s tem se bomo najlepše oddolžili svetlemu spominu nesmrtnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja in uresničili njegovo oporoko »Čuvajte Jugoslavijo!«

—ski.